

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru promovarea literaturii din care fac parte Ministerul Federal pentru Europa, Integritate și Afaceri Externe al Republicii Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, Fundația Culturală Elvețiană Pro Helvetia, Cancelaria Federală a Republicii Austria, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, Agenția Slovenă de Carte JAK, Ministerul Culturii din Republica Croația, Resortul pentru Cultură al guvernului Principatului Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein, Ministerul Culturii din Republica Albania, Ministerul Culturii și Informației din Republica Serbia, Ministerul Culturii din România și Fundația S. Fischer.

traduki

Katja Petrowskaja
Poate Estera
Povestiri

Traducere din germană și note de
Alexandru Al. Șahighian

HUMANITAS
fiction

Redactor: Daniela Ștefănescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu

Tipărit la Tipografia Real

KATJA PETROWSKAJA
VIELLEICHT ESTHER. Geschichten

© Suhrkamp Verlag, Berlin, 2014

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

© of the translation:

S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

© HUMANITAS FICTION, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETROWSKAJA, KATJA

Poate Estera: povestiri / Katja Petrowskaja; trad. din germană și note de

Alexandru Al. Șahighian. – București: Humanitas Fiction, 2016

ISBN 978-606-779-041-2

I. Șahighian, Alexandru (trad.; note)

821.161.1-34=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Google fie lăudat

Aș prefera să nu-mi încep călătoriile aici, în deșertul din jurul gării, care încă mai stă mărturie pentru nimicirea acestui oraș, a unui oraș bombardat și spulberat în decursul unor bătălii victorioase – drept represalii, după cum mi se părea, căci din acest oraș fusese condus războiul care provocase distrugerii înmiite pretutindeni în lume, un nesfârșit *blitzkrieg* purtat pe roți de fier, cu aripi de fier. De-atunci a trecut atât de multă vreme, încât orașul a devenit unul dintre cele mai pașnice de pe pământ, practicând aproape belicos această pace ca formă de amintire a războiului.

De curând, gara a fost construită în mijlocul orașului, dar, în ciuda păcii, s-a dovedit neprofitabilă, ca și cum ea ar fi întruchipat toate pierderile pe care nici un tren nu le poate ajunge din urmă. E unul dintre cele mai neprofitabile locuri din Europa noastră unificată de-a lungul și de-a latul, și totuși foarte limitată, un loc în care te trage tot timpul curentul, și-n fața ochilor ți se deschide un deșert ce nu îngăduie privirii să se oprească în hățișul urban, să odihnească asupra unui lucru înainte să pleci de-aici, din acest pustiu în mijlocul orașului, pe care nici un guvern nu-l poate umple cu nici un fel de construcții generoase și cu nici un fel de bune intenții.

Și de data asta trăgea când stăteam pe peronul gării pipăind din nou, cu privirea, majusculele sloganului de sub

acoperișul arcuit: *Bombardier Willkommen in Berlin*, Bombardier bun venit la Berlin, dibuindu-i contururile, plictisită, dar totodată și uluită de ferocitatea acestui bun venit. Pe peron trăgea când un domn mai în vârstă s-a apropiat de mine, întrebându-mă de Bombardier.

— Te gândești numaidecât la bombe, mi-a spus el, la canonade, la acest război îngrozitor, de neînțeles, și de ce tocmai Berlinul – un oraș frumos, pașnic, distrus de bombe, conștient de toate astea – ar trebui să-i primească pe cei ca el, care sosesc aici, cu acest cuvânt scris cu majuscule, bombardându-i de-a dreptul cu el, ca să spunem așa... și-apoi: ce vrea să-nsemne aici Bun venit și cine anume urmează să fie bombardat, și cu ce?

Mi-a spus că are urgent nevoie de-o explicație, căci pleacă îndată iar de-aici.

I-am răspuns, puțin uimită că vocea mea interioară mi se adresa sub chipul unui bătrân cu ochi negri și cu accent american care, cu răsuflarea tăiată și tot mai agitat, aproape nestăpânit, mă copleșea cu o mulțime de întrebări pe care eu însămi le sucisem pe față și pe dos de sute de ori, *play it again* – așa mi-am zis, cufundându-mă tot mai mult în aceste întrebări, în această depărtare a întrebărilor pe peronul gării, și i-am răspuns că și eu mă gândesc numaidecât la război și că deci nu-i o întrebare ce ține de vârstă, oricum mă gândesc tot timpul la acel război, și asta mai ales aici, în această gară de tranzit, care pentru nici un tren nu e o gară terminus, nici o grijă, mergi tot mereu mai departe – așa mi-am zis, și mi-am mai zis că dumnealui nu-i primul care se-ntreabă și mă-ntreabă și pe mine asta. Vin prea des aici, mi-a trecut scurt prin minte, poate că sunt un стрелочник, *strelocrinic*, un acar, și totdeauna-i vinovat acarul, dar asta numai în rusește, așa mi-am zis când bătrânul mi-a spus: *My name is Samuel, Sam.*

După care i-am spus că *Bombardier* e un musical care are succes la Berlin – ia închipuiți-vă numai că mulți vin

în oraș doar ca să vadă *Bombardier*, povestea cu Comuna din Paris și altele de pe-atunci, două nopți la hotel plus musical inclusiv tot ce se mai oferă astăzi, și că au existat deja probleme fiindcă la Gara Centrală s-a făcut publicitate cu acest unic cuvânt: Bombardier, fără nici un comentariu – s-a scris și la ziar, am zis, mi-amintesc, am zis, că s-a scris acolo că acest cuvânt trezește asociații greșite, ba a existat chiar și un proces în litigiul dintre oraș și musical, au fost citați lingviști, închipuiți-vă numai, care au analizat cuvântul în ce privește potențialul lui de violență, iar instanța s-a pronunțat în favoarea libertății de a face publicitate. Începeam să cred tot mai mult în cele ce spuneam, măcar că n-aveam habar ce voia să însemne acest Bombardier pe arcada acoperișului gării și de unde venea; dar ceea ce povesteam cu-atâta entuziasm și-atât de iresponsabil – fără a vrea nicidecum să consider toate astea o minciună – îmi dădea aripi, și mă depărtam tot mai mult fără cea mai mică teamă că m-aș putea prăbuși, tot învârtindu-mă prin meandrele unei sentințe niciodată pronunțate, căci cine nu minte nu poate să zboare.

— Dumneavoastră unde mergeți? m-a întrebat bătrânul, iar eu i-am povestit tot fără a șovăi o secundă, și cu același avânt de parcă intenționez să condamn următorul musical – i-am povestit despre orașul polonez din care cu o sută de ani în urmă strămoșii mei plecaseră la Varșovia și apoi mai departe spre Est, poate că doar pentru a-mi lăsa moștenire limba rusă pe care eu, în schimb, n-o voi mai face nimănui cadou cu-atâta generozitate, așadar *dead end* și stop; și că de aceea trebuie acum să plec acolo, așa i-am spus, într-unul din cele mai vechi orașe poloneze, acolo unde strămoșii mei, despre care nu se știe nimic, cu-adevărat chiar nimic, au trăit două, trei sau poate chiar patru secole, poate din secolul al cincisprezecelea încoace când evreii din acest mic orașel polonez au primit garanțiile, devenind astfel vecini, devenind astfel ceilalți.

— *And you?* m-a întrebat Sam, și i-am spus că sunt evrei-că mai degrabă din întâmplare.

— Și noi așteptăm acest tren, a spus Sam după o scurtă pauză, și noi mergem cu expresul de Warszawa. Cu trenul acesta care, așa cum se-arată el acum ieșind din ceață, aduce cu un cal pursânge – un tren expres, care circulă conform programului, dar se mișcă împotriva timpului, în timpul lui Bombardier, *for us only*, așa mi-am zis; iar bătrânul a continuat spunând că și nevastă-sa caută același lucru, și-anume lumea bunică-sii care provenea dintr-un mic sat bielorus de lângă Biała Podlaska și ajunsese în SUA, și totuși nu asta-i patria lui și nici a nevestei lui, căci au trecut de-atunci o sută de ani și mai multe generații, și nici limba n-o mai știe nici unul din ei, dar lui, Biała Podlaska îi sună ca un *forgotten lullaby*, Dumnezeu știe de ce, e o cheie la inima lui, a spus el, și satul se numește Janów Podlaski și-acolo trăiau pe-atunci aproape numai evrei, și-acum numai ceilalți, și ei doi vor merge să vadă locul, și – spunea într-adevăr, iar și iar, *și*, de parcă se tot poticnea în ceva – și sigur că acolo nu mai rămăsese nimic; așa a spus: *sigur* și *nimic*, pentru a sublinia lipsa de noimă a călătoriei sale, și eu spun deseori *sigur* sau chiar *natural*, de parcă această dispariție sau acest nimic ar fi ceva natural sau de la sine înțelese. Ținutul, în schimb, numele locurilor precum și herghelia de cai arabi, existând de la începutul secolului al nouăsprezecelea când a fost întemeiată după războiul napoleonian, și care în cercurile de specialitate trece drept primă adresă – toate astea mai sunt și astăzi, mi-au spus ei, le-au căutat și găsit pe Google. Un cal de-acolo poate costa și un milion de dolari, Mick Jagger a participat și el la o licitație cu acești cai, bateristul lui a cumpărat trei, și acum călătoresc acolo, la cinci kilometri de granița bielorusă, Google fie laudat. Există acolo chiar și un cimitir de cai, nu, din cimitirul evreiesc n-a mai rămas urmă, și asta o afli pe internet.

— *I'm a Jew from Teheran*, a spus bătrânul când încă mai așteptam pe peron, Samuel e noul meu nume. Am venit la New York de la Teheran, a spus Sam, și mi-a mai spus că știe aramaica și că a studiat multe lucruri și că își ia pretutindeni vioara cu el. În SUA ar fi trebuit, de fapt, să studieze fizica nucleară, dar s-a înscris la Conservator și a căzut la examenul de admitere, așa că a devenit bancher, și nici asta nu mai e acum. Chiar și după cincizeci de ani, a spus nevastă-sa când deja ne așezaserăm în compartiment și curcubeul metalic *Bombardier Willkommen in Berlin* nu ne mai apăsa capetele, și-atunci nevastă-sa a spus că indiferent ce-ar fi cântat el, Brahms, Vivaldi sau Bach, totul sună iranian. Și el a spus că soarta a vrut să le ies în drum, că seamăn cu femeile iraniene din copilăria lui, voise să spună: cu mamele iraniene, sau poate chiar: *cu mama mea*, dar s-a reținut, adăugând că tot soarta a vrut ca eu să mă pricep mai bine ca ei în genealogie și să merg în Polonia cu-același țel și cu-același tren – asta presupunând, în general, că imboldul de a căuta lucruri dispărute poate fi definit ca un țel, am replicat eu. Și nu, nu e soarta, am zis, căci Google veghează asupra noastră la fel ca Dumnezeu, și când căutăm ceva, el ne oferă doar propria noastră rimă la cele căutate, tot așa cum, dacă ai cumpărat de pe internet o imprimantă, ți se oferă încă mult timp imprimante spre vânzare, și dacă ai cumpărat un ghiozdan, ți se tot trimite ani de-a rândul reclama cu ghiozdanul, ca să nu mai vorbim despre căutările matrimoniale. Și dacă te cauți pe tine însuși pe Google, se-ntâmplă că la un moment dat dispar până și tizii tăi, și tot ce rămâne ești *only you*, ca și cum dacă ți-ai scrântit piciorul și șchiopătezi, ar începe dintr-odată să șchiopăteze tot orașul, poate că din solidaritate, milioane de șchiopi care formează un grup, aproape o majoritate, și-atunci cum să funcționeze democrația când nu primești decât ce-ai căutat de pe-acum, și când nu ești decât ceea ce cauți, astfel că niciodată

nu te simți singur sau, dimpotrivă, totdeauna singur, fiindcă n-ai nici o șansă să-i întâlnești pe ceilalți, așa stă treaba și cu acea căutare când dai peste tovarăși de idei, Dumnezeu ne-ndrumă recurgând la Google pentru ca noi, ținând-o tot într-o fugă, să nu fim azvârliți în drum și s-ajungem pe drumuri, mereu dau peste oameni care caută același lucru ca și mine, am zis eu, și-așa se face că ne-am și ieșit în drum, iar bătrânul a spus că tocmai asta numește el soartă. În mod vădit ajunsese mai departe ca mine în exegeza Bibliei.

Deodată mi-am amintit de musicalul care într-adevăr făcuse furori aici cu ani în urmă, când pe panourile publicitare din oraș citeai cuvintele *Les Misérables* fără nici un comentariu, spre deosebire de filmul cu același titlu care-i numea pe acei sărmani și mizerabili *Prizonierii sorții*. Musicalul ni se adresa tuturor cu *Les Misérables* de parcă ar trebui să fim veșnic consolați – Vai, sărmame! – sau ar trebui măcar să ni se-arate că nu doar unul, ci noi toți ne regăsim, uniți, în mizerie, căci în fața acestor litere uriașe, în fața deșertului din inima orașului suntem cu toții niște sărmani și mizerabili – nu doar ceilalți, ci și eu. Și-așa, literele Bombardierului pe arcada acoperișului gării ne umplură de răsunetul lor la fel cum muzica de orgă umple biserica fără ca cineva să i se poată sustrage.

Apoi am căutat cu-adevărat pe Google: „Bombardier“ era una din cele mai mari firme constructoare de trenuri și avioane din lume, și-acest Bombardier, care acum ne hotărăște drumul, își începuse de curând campania publicitară *Bombardier Your City*. Rapid și sigur. Iar acum călătoream cu expresul Warszawa de la Berlin în Polonia, cu binecuvântarea Bombardierului și înconjuțați de perdele și șervețele, însemnele sale pe care scrie WARS – o prescurtare la fel de demodată și apusă ca *Star Wars* și alte războaie din viitor.

CAPITOLUL 1

O poveste exemplară

Arborele familial

Un arbore precum molidu-acesta e singuratic.

Heinrich Heine

La început credeam că arborele genealogic e un soi de brad, un pom cu podoabe scoase din lăzi vechi – fragile cum sunt, câteva globuri se sparg, câțiva îngeri sunt urâți și robuști și supraviețuiesc tuturor mutărilor dintr-o locuință în alta. Oricum, bradul era singurul arbore familial pe care-l aveam, în fiecare an era cumpărat unul nou și-apoi aruncat cu o zi înaintea zilei mele de naștere.

Îmi închipuisem că-i suficient să povestești despre acești câțiva oameni care întâmplător mi-erau rude, pentru a avea întreg secolul XX în buzunar. Unii din familia mea se născuseră spre a-și vedea de vocația lor, în credința certă, dar niciodată exprimată prin viu grai, că vor repara lumea. Alții păreau căzuți din lună, nu prindeau nicăieri rădăcini, fugeau încolo și-ncoace abia atingând pământul și rămâneau în aer ca o întrebare, ca un parașutist prins în rămurișul unui pom. În familia mea găseai de toate, așa gândeam cu suficiență, un țăran, mulți profesori, un provocator, un fizician și un poet, dar mai ales găseai legende.

Găseai

un revoluționar care se duse la bolșevici, schimbându-și în ilegalitate numele pe care noi îl purtăm acum, într-un tot legal, de aproape o sută de ani încoace

mai mulți muncitori dintr-o fabrică de pantofi din Odessa, despre care nu se știe nimic

un fizician care condusesse o uzină experimentală de turbine la Harkov și care dispăruse în cursul epurărilor, cumnatul lui fiind însărcinat să-i rostească condamnarea, căci devotamentul față de partid îl măsurau după cât de dispus erai să-i sacrifici pe-ai tăi

un erou de război pe numele lui Ghertrud, soțul mătușii mele Lida, și care se născuse când țara proclamase munca drept scop în sine – la început toți au lucrat mult, apoi prea mult și mai târziu încă mai mult, căci oamenii exemplari înlocuiseră normele, iar într-o națiune de proletari și supraoameni munca dă sens, și-așa se face că viitorul meu unchi a primit la naștere numele de *Gheroi truda*, Erou al muncii, pe scurt Ghertrud

apoi Arnold, Ozjel, Zygmunt, Mișa, Maria, Poate Estera, poate și o a doua Estera, și doamna Siskind, o elevă surdomută a lui Ozjel, care cosea haine pentru tot orașul

mulți profesori care au întemeiat orfeline în toată Europa și care le predau copiilor surdomuți

Anna și Liolia care zac în Babii Iar, și toți ceilalți de-acolo

o fantomă pe numele ei Judas Stern, fratele bunicului meu

Cuprins

Google fie lăudat	5
-----------------------------	---

CAPITOLUL 1

O poveste exemplară

Arborele familial	12
Numere negative	15
Lista	19
Rețeta	23
<i>Perpetuum mobile</i>	27
Vecini	31
La muzeu	35

CAPITOLUL 2

Roza și cei muți

Șimon, cel ce aude	38
Un zbor	43
Poarta	44
Firul Ariadnei	48
Ultima mamă	56
Maghen David	60
Bagheta magică	63
Trenul	65
Facebook 1940	68

CAPITOLUL 3
Frumoasa mea Polonie

Polşa	72
Azilul lui Ozjel	74
<i>Ulica Ciepła</i>	80
Două oraşe	83
<i>Family Heritage</i>	84
<i>Ebay now</i>	87
Repetiția	88
Nike	89
Casa greșită	90
Kozyra	92
<i>Life Records</i>	95
<i>Related through Adam</i>	98
Kalisz	103
Litere pierdute	108

CAPITOLUL 4
În lumea materiei neorganizată

Percheziție	114
Van der Lubbe	116
Sabia lui Damocles	117
Megalomanie	118
La Arhivă	120
Voci	123
Serviciul secret al lui Goethe	125
Un <i>meschuggener</i>	126
Procesul	129
Trei automobile	133
Din întâmplare	134
Lacrimile Mariei	136
Șorțul	137
Instinct de autoconservare	140

Uită-l pe Erostrat	141
Gorgona Medusa	143
Karl <i>versus</i> Judas	145
Roza vânturilor	146

CAPITOLUL 5

Babii Iar

O plimbare	150
Riva, Rita, Margarita	159
Anna și Liolia	162
Arnold cu cămașă și căiță.	167
Poate Estera.	171

CAPITOLUL 6

Dedușka

Tăcerea bunicului	186
Pauză de prânz la Mauthausen.	190
Grădina.	191
Scrisorile de vineri.	196
Perle	198
La bunicul meu.	202
Calea Lactee	204
Cimitirul rusesc.	206
Hans	209
Călătorie la Mauthausen	213
Sisif.	219
Marșul morții străbătut de rudele străine.	223
Sfârșitul Imperiului	229
Încrucșare.	231
<i>Mulțumiri</i>	235
<i>Lista ilustrațiilor.</i>	237